Romanoslavica XLIV

ASPECTE ALE MOŞTENIRII CULTURALE CHIRILO-METODIENE ÎN ŢĂRILE CEHE (ULTIMA TREIME A SECOLULUI AL IX-LEA – SECOLUL AL XIV-LEA)

Tiberiu PLETER

Aparţinând dinastiei Přemyslilor, conducătorul Principatului Ceh din ultima treime a secolului al IX-lea Bořivoj I (m. 894) era vasal al lui Svatopluk al Marii Moravii şi a fost creştinat la reşedinţa princiară moravă de la Velehrad de însuşi Metodie. Produs spre sfârşitul deceniului al optulea, evenimentul se află consemnat în *Cronica cehilor* (Chronica Boëmorum) a canonicului praghez Kosmas (m. 1129) şi în *Cronica cehă rimată a aşa-numitului Dalimil* (Česká rýmovaná kronika tak řečeného Dalimila), datând din anii 1310-1314. La revenirea în ţară, Bořivoj a fost însoţit de un număr de ucenici ai lui Metodie – între care şi un preot pe nume Kaich –, aceştia urmând să-l ajute pe domnitor la organizarea activităţii bisericeşti după modelul celei din Moravia, la săvârşirea ritualului creştin în limba slavă veche şi, în genere, să se implice în acţiunea de răspândire a credinţei creştine în rândul supuşilor principelui. La reşedinţa domnească, pe atunci aflată în afara Pragăi, la Levý Hradec, a primit botezul şi soţia lui Bořivoj, Ludmila, fiică a conducătorului micului principat slav luzacian, învecinat la nord-vest cu cel boem.

Între anii 870-890, Bořivoj a ridicat primele fortificaţii pe colina Hradului din Praga, unde şi-a mutat noua reşedinţă şi a ctitorit o bazilică edificată în stil romanic timpuriu, închinată Fecioarei Maria. Desigur, limba de oficiere a slujbei şi a celorlalte manifestări ale ritualului creştin în vremea lui Bořivoj şi a urmaşilor săi direcţi era slava veche, iar alfabetul utilizat în textele religioase era cel glagolitic, constantinian. Idiomul slavo-morav vorbit de clericii de la curtea din Praga la sfârşitul secolului al IX-lea şi în prima treime a secolului al X-lea nu se deosebea de limba supuşilor lui Bořivoj decât în detalii nesemnificative, elementele lingvistice comune fiind absolut predominante, de pildă absenţa lichidei epentetice *l* (*zemja*), tratamentul fonetic *c* [ts], contrastând cu v.sl. (bg.) *št* şi cu sl. răs. *č* [tš]: *noc* ‘noapte’ (în raport cu bg. *nošt*, rus.-ucr. *noč*), desinenţa de singular instrumental *-ьmь* (în loc de *-omь*) a substantivelor masculine (*sъ rabьmь*) ş.a. Ca limbă de oficiere a cultului religios slava veche a continuat să funcţioneze şi în scurta perioadă de domnie a lui Spytihněv (894-895), întâiul născut al lui Bořivoj, ca şi în cea de peste un sfert de veac a fratelui său Vratislav I (895-921), ctitor al bazilicii preromane de la Hrad, cu hramul sfântului Gheorghe (Svatojírská bazilika). Pe lângă aceasta se presupune că a funcţionat o şcoală de slavonie ce perpetua în spaţiul spiritual boem cultura veche slavă chirilo-metodiană.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

Este de menţionat faptul că în perioada la care ne referim Principatul Ceh era subordonat ecleziastic episcopiei romano-catolice din Passau (Bavaria), dar această subordonare era doar cu numele. În realitate, Bořivoj şi cei doi succesori direcţi ai săi la tron erau liberi să dispună după propria voinţă în legătură cu organizarea vieţii bisericeşti din stat. Pe atunci, biserica reprezenta mai degrabă un atribut al puterii politice centrale, decât o instituţie condusă de un for ecleziastic din afara ţării. În acest sens este, credem, relevant un eveniment relatat într-o scriere intitulată *Prima legendă veche slavă despre sfântul Václav* (První staroslověnská legenda o svatém Václavu), de care ne vom ocupa ceva mai departe. Este vorba de ritualul tonsurii (al „tăierii moţului") copilului Václav, nepotul lui Bořivoj, efectuat la biserica Fecioarei Maria de un episcop romano-catolic, invitat din afara statului, împreună cu un sobor de clerici[1]. Deşi ritualul putea fi îndeplinit de cineva din propriul cler slavo-morav, principele Vratislav, tatăl copilului a dorit, pe cât se pare, să dea mai multă strălucire evenimentului, în propriul stat neexistând o instituţie ecleziastică de rang înalt: **Въздрастъшоу же кмоу ѩко постриѭи и, призъва Вратиславъ, отьць кго, на постриженьк бискоупа єтера, именьмь Нотара, и съ клирикъı кго** (rd. 12-14) (Când /copilul/ a atins vârsta tonsurii, Vratislav, tatăl său, a chemat un episcop pe nume Notar (lat. *Notarius*?), împreună cu clericii săi)[2].

În anul 924, când a atins vârsta majoratului, pe tronul Boemiei a urcat Václav (lat. Venceslaus), fiul lui Vratislav I şi al Dragomirei (ceh. Drahomíra), care, între 921 şi 924, se aflase la conducerea statului în calitate de regentă. Ea era originară din puternicul trib al stodoranilor, aparţinător slavilor polabi, adică celor aşezaţi în valea Elbei – teritoriu cu timpul germanizat şi denumit mai târziu Brandenburg. De educaţia religioasă a tânărului suveran s-a ocupat preacucernica sa bunică Ludmila, el ajungând să fie „desăvârşit în credinţă", după cum se menţionează în legenda menţionată mai înainte (**и вѣроѭ съвръшенъ бѣ**, rd. 33) şi reuşind „să cunoască bine cărţile slavoneşti şi cele latineşti" (**навъıче же кънигъı словѣньскъıѭ и латиньскъıѭ добрѣ**, rd. 24). Ajuns domnitor, Václav a dispus edificarea la Hrad a unei bazilici închinate sfântului Vít, pe lângă care a existat, de asemenea, o şcoală de iniţiere în textele religioase vechi slave.

---

[1] Cf. *První slovanská legenda o svatém Václavu (původní)*, în Miloš Weingart, Josef Kurz, *Texty ke studiu jazyka a písemnictví staroslověnského*, ediţia a II-a, Praga, 1949, p.193 (Din această ediţie critică am selectat şi citatele din continuare). Cf., de asemenea, Československá Akademie věd (sub red. Jan Mukařovský, Josef Hrabák), *Dějiny české literatury*, I, *Starší česká literatura*, Praga, Ed. ČSAV, 1959, p.51 şi urm.; A.I. Rogov, Emilie Bláhová, Václav Konzal, *Staroslověnské legendy českého původu (Nejstarší kapitoly z dějin česko-ruských kulturních vztahů)*, Praga, 1976.

[2] Referitor la problema statutului clerului slavo-morav la cumpăna veacurilor al IX-lea – al X-lea în Principatul Ceh vezi J. Frček, *Byl svatý Václav postřižen podle ritu východního, či západního?* în „Slovanské studie", 1948; V. Tkadlčík**,** *Kdo udělil postřižiny sv. Václavu?*, în „Listy filologické", 1980, p. 209 şi urm.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

Două evenimente tragice au avut loc după moartea lui Vratislav, ele marcând semnificativ evoluţia spiritualităţii şi culturii în Principatul Ceh pe tot parcursul secolului al X-lea, dar şi mai târziu. Primul a fost asasinarea, la 15 septembrie 921, la reşedinţa sa din Tetín, a Ludmilei, din porunca nurorii sale Dragomira, care o bănuia, nejustificat, de a fi urzit un complot împotriva ei şi care dorea totodată să anihileze prea marea influenţă a soacrei sale asupra viitorului principe. Ludmila a devenit astfel prima muceniţă slavă întru credinţă, iar, după sanctificare, figura ei a intrat în legendă. Cultul Ludmilei s-a răspândit curând dincolo de hotarele principatului, îndeosebi în Cnezatul Rusiei Kievene. Al doilea moment, la fel de tragic, l-a reprezentat uciderea a însuşi suveranului ceh Václav de către fratele său mai mic, Boleslav, în dimineaţa zilei de prăznuire a sfinţilor mucenici Cosma şi Damian (8 septembrie 935), în timp ce Václav se ducea la utrenie. Motivul asasinatului era unul preponderent politic: Boleslav îl considera pe Václav un pericol pentru existenţa autonomă a statului ceh datorită prea multor concesii făcute de acesta împăratului german Heinrich I Păsărarul (919-936)[1]. Guvernarea lui Boleslav cel Crunt – cum i-a rămas numele în istorie – a durat între 935 şi 967, iar în acest interval de timp imaginea celui dispărut a devenit în rândul poporului cea a unui sfânt martir al credinţei creştine, până la urmă recunoscut oficial de biserica romano-catolică. Popularitatea sfântului Václav s-a extins, de asemenea, peste hotare, îndeosebi în Rusia şi Croaţia. Nu multă vreme după dispariţia lui Václav, în Boemia a fost redactat protograful nepăstrat ca atare al Primei legende vechi slave despre sfântul Václav, menţionat mai înainte. Originalul vechi slav glagolitic a circulat în Rusia, el servind la efectuarea mai multor còpii manuscrise chirilice ruseşti, păstrate în minee şi sbornice târzii, din secolele al XVI-lea – al XVII-lea, precum şi în unele breviare croato-glagolitice din secolele al XIV-lea – al XV-lea. În pofida proporţiei reduse (192 de rânduri manuscrise), autorul anonim al scrierii se dovedeşte a fi un bun mânuitor al condeiului. Ferindu-se de a aluneca în retorism, el optează pentru un mod de exprimare sobru, pe alocuri lapidar, asemănător cu cel al legendei pannonice intitulate *Viaţa lui Metodie*. Faptele sunt relatate cu detaşare, dar nu lipsesc nici pasajele în care autorul nu-şi ascunde sentimentul de revoltă faţă de cel care a plănuit şi a înfăptuit crima. Textul legendei se remarcă prin absenţa miracolelor, prin utilizarea detaliilor „realiste" şi a pasajelor dialogate, dar şi prin prezenţa unor elemente specifice ritului oriental (bizantin), cum este, de pildă, ruga de la sfârşit pentru mântuirea sufletului celui decedat, ca şi rugăciunea rostită la ceremonialul tonsurii copilului. Toate aceste particularităţi evidenţiază faptul că autorul legendei václaviene era familiarizat cu rânduielile bisericii bizantine, implicit şi cu cele din Marea Moravie. O producţie hagiografică paleoslavă similară, de proporţii reduse (30 de rânduri manuscrise) se păstrează, de asemenea în còpii chirilice ruseşti târzii, ea fiind *Legenda pe scurt despre sfânta Ludmila* (Proložní staroslověnská legenda o svaté Ludmile). La baza acestor còpii

[1] În anul 928 oştile lui Heinrich întreprinseră o campanie militară împotriva statului ceh, ajungând până la Praga. Evenimentul se află consemnat într-o cronică a cărturarului saxon Windukind (m. după anul 973), în care figurează cea dintâi atestare documentară a toponimului *Praga*.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

a stat, de asemenea, un original glagolitic nepăstrat ca atare, redactat în Cehia în secolul al X-lea. Sub aspect stilistic scrierea se aseamănă cu legenda václaviană[1].

Spre finele secolului al X-lea a fost scrisă o nouă versiune hagiografică, cunoscută sub titlul *Cea de a doua legendă despre sfântul Václav* (Druhá staroslověnská legenda o svatém Václavu), rămasă într-o copie manuscrisă rusească chirilică, descoperită şi editată în 1894 de slavistul rus Nikolski. Ea reprezintă o traducere în slava veche, efectuată în Cehia, a unei scrieri biografice latine, datorată lui Gumpold, episcop de Mantova (Italia), care înainte de a deveni canonic trăise o vreme la Praga şi era un bun cunoscător al realităţii cehe. El a elaborat scrierea la solicitarea împăratului german Otto al II-lea (975-985). Originalul latinesc al lui Gumpold figurează în Codicele Wolfenbüttel, realizat la dorinţa principesei Emma (m. 1006), soţia lui Boleslav al II-lea cel Pios (domnie între 967-999)[2].

În ultima treime a secolului al X-lea a luat fiinţă cântecul religios de opt versuri, intitulat *Doamne, miluieşte-ne* (Hospodine, pomiluj ny). Se presupune că el a fost creat de un cunoscător al limbii slave vechi ce aparţinea şcolii de cânt religios de pe lângă episcopia romano-catolică din Praga, întemeiată în anul 973[3]. Imnul a devenit foarte popular, fiind intonat în cor în momente solemne. Cu trecerea timpului el a fost cehizat, dar a menţinut în vocabular câteva paleoslovenisme – relicte ale versiunii originale, de exemplu, *pomiluj ny* ‘miluieşte-ne’ (în loc de ceh. *smiluj se nad nami*), *Spas* ‘Mântuitor, Izbăvitor’ (î.l.d. *Spasitel*), *mír* ‘lume’ (î.l.d. *svět*), *žizn*, ‘bogăţie, belşug’ (î.l.d. *hojnost*), invocaţia finală *Krleš* ‘Doamne, miluieşte’ (gr. Kyrie eleison), devenită clişeu lingvistic neanalizabil.

Odată cu întemeierea episcopiei pragheze, pe măsura consolidării poziţiei sale la curte clerul romano-catolic a renunţat treptat la atitudinea de toleranţă de până atunci faţă de activitatea tot mai puţinilor cunoscători ai limbii slave vechi şi păstrători ai tradiţiei culturale chirilo-metodiene din Principatul Ceh. O revigorarea a acestei tradiţii s-a produs însă începând cu anul 1032, când principele Oldřich (domnie între 1010-1034) a aprobat ridicarea la Sázava (circa 30 km sud de Praga, în apropierea râului cu acelaşi nume) a unei mănăstiri ai cărei monahi şi-au orientat dintru început activitatea în direcţia copierii scrierilor vechi slave în varianta grafică glagolitică. Întemeietorul mănăstirii a fost Prokop, sanctificat în 1204, un ceh instruit, despre care dintr-o legendă

[1] Cf. Karel Horálek, *Úvod do studia slovanských jazyků*, Ed. ČSAV, 1955, p.309.

[2] Cf. Jana Nechutová, *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*, Praga, Ed. Vyšehrad, 2000, p.43 şi urm.

[3] Înfiinţarea în acel an la Praga a primei episcopii din Cehia şi trecerea ei în subordinea arhiepiscopiei din Mainz (Rhenania – Palatinat) reprezenta rezultatul unei convenţii încheiate în anul 973 la Quedlinburg între principele ceh Boleslav al II-lea cel Pios şi împăratul german Otto I. Ca prim episcop al noii dioceze a fost desemnat canonicul saxon Dětmar (m. 982), lui succedându-i Vojtěch (Adalbertus), care a păstorit între 982-988, apoi între 992-994, din 996 el stabilindu-se în Polonia, la curtea cu Boleslav I Temerarul (domnie între 992-1025). A murit ca martir în Prusia, în cursul unei misiuni de creştinare, fiind înmormântat la Gniezno, în Polonia, în 997. În 994 l-a creştinat pe viitorul rege maghiar Ştefan.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

latină privitoare la viaţa sa aflăm că era iniţiat în „sclavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis”[1].

În anul marii schisme a bisericii europene (1054), monahii de la Sázava au rămas fideli bisericii de rit oriental (ortodox), pentru această opţiune ei fiind alungaţi din ţară. Ei au găsit refugiu la Mănăstirea din Visegrád (Ungaria), unde funcţiona o cunoscută şcoală de slavonie, la care se pare că învăţase cândva şi Prokop[2]. Monahii sázavieni au revenit însă la aşezământul lor din Boemia în anul 1057, când domnitor al principatului ceh a devenit Vratislav al II-lea (1057-1092), înapoiat el însuşi din exilul său voluntar din Ungaria. Încoronat în 1085 ca rege al Ţărilor Cehe, cu titlu viager, neereditar, pentru însemnate servicii aduse împăratului german Heinrich al IV-lea, Vratislav a menţinut strânse legături cu Rusia Kieveană, inclusiv pe linie dinastică, el căsătorindu-se cu Svatava, nepoata după mamă a cneazului Vladimir I Sviatoslavici (m. 1015), care în anul 988 fusese creştinat în ritul bizantin. În anul 1087 principesa a adus la Sázava moaştele fiilor-martiri Boris şi Gleb ai lui Vladimir, sanctificaţi de biserica ortodoxă rusă după anul 1054. Ele au fost aşezate în mănăstire într-un altar anume construit[3]. În anul 1097, în timpul domniei lui Břetislav al II-lea (1092-1100) locaşul monastic de la Sázava a fost desfiinţat şi predat ordinului monahal benedictin, iar bogata arhivă a fost risipită. Există presupunerea că la mănăstirea sázaviană au fost scrise *Foile glagolitice de la Praga*, sub aspect lingvistic caracterizate prin bogăţia boemismelor pe care le conţin, precum şi alte texte vechi slave, de exemplu versiunea slavă glagolitică a unei scrieri latineşti intitulate *Privilegia Moravensis ecclesiae*, nepăstrată ca atare, dar care a circulat în Rusia, fiind menţionată într-un letopiseţ kievean intitulat *Сказание о преложеніе книг*[4], de asemenea, versiunea slavă veche a patruzeci de omilii latine ale papei Grigorie cel Mare, reunite sub titlul *Convorbiri* (Dvojeslova)[5], păstrată în 14 còpii manuscrise ruseşti ş.a.

În arhiva mănăstirii se află, de asemenea, manuscrisul unui evangheliar chirilic rusesc care în secolul al XVI-lea a ajuns în Franţa. El este cunoscut sub denumirea de *Evangheliarul de la Reims*, francezii spunându-i *Le Texte du sacre*, deoarece, la încoronare, regii Franţei depuneau jurământul cu mâna pe acest text. Printr-o fericită întâmplare, în secolul al XIV-lea evangheliarul a fost recuperat de regele Carol al IV-lea – care era şi domnitor al Imperiului Roman de Naţiune Germană (1346-1378) –, el oferindu-l ca dar preţios mănăstirii Na Slovanech (La slavi), întemeiată în 1347 la Praga de domnitor, cu aprobarea papei Clement al VI-lea. Scopul înfiinţării locaşului monastic

[1] Cf. Václav Huňáček, *Klášter Na Slovanech a počátky východoslovanských studií u nás*, în „Z tradic slovanské kultury v Čechách. Sázava a Emauzy v dějinách české kultury”, Praga, Ed. Universita Karlova, 1975, p.179.
[2] Pentru amănunte cf. Huňáček, *op.cit.*, p.179.
[3] Cf. Huňáček, *op.cit.*, p.180.
[4] Cf. Miroslav Šváb, *Dva nové průzkumné podněty Oldřicha Králíka* [rec.], în „Listy filologické”, 91, nr.1, 1968, p.85 şi urm.
[5] Cf. František Václav Mareš, *Česká redakce církevné slovanštiny v světle Besěd Řehoře Velikého (Dvojeslova)*, în „Slavia”, 1963, p.417 şi urm.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

era acela de a reînvia în capitala Regatului Ceh, care era şi a imperiului (*Praga – caput regni*), tradiţia chirilo-metodiană din a doua jumătate a secolului al IX-lea. În acest Conventum Slavorum regele a aşezat un număr destul de însemnat de călugări benedictini croaţi, aduşi din mănăstirile de pe coasta dalmată, din împrejurimile oraşului Senj, păstrători cu sfinţenie în textele de cult ai grafiei glagolitice constantiniene, restilizate. Prin gestul său, Carol a contribuit la salvarea vieţii multor călugări „glagolaşi" croaţi, expuşi pericolelor unui cumplit război ce bântuia atunci în regiune. De altfel, regele Carol era cunoscător al zonei, deoarece foarte tânăr fiind, în 1337, vizitase în calitate de markgraf al Moraviei oraşul Senj şi stătuse de vorbă cu episcopul local Filip – vajnic apărător al glagolitismului[1]. Admirator al activităţii din Marea Moravie a celor doi apostoli ai slavilor, ca şi al moştenirii culturale chirilo-metodiene, perpetuate de călugării glagolaşi dalmatini, regele a hotărât să ia sub protecţia sa directă aşezămintele monahale ale acestora, în acest scop intervenind pe lângă înaltul pontif Clement al VI-lea pentru a-l numi episcop de Dalmaţia pe ambasadorul său la curia papală din Avignon[2].

Pentru a explica atitudinea constant filoslavă a regelui Carol ar fi de menţionat faptul că el se considera pe sine ca aparţinând etnic naţiunii cehe – mama sa, Eliška, fiind membră a dinastiei domnitoare a Přemyslilor, la fel ca sfântul Václav, patronul sacru al cehilor. Această atitudine reiese şi dintr-o epistolă adresată de Carol ţarului sârb Dušan Uroš al IV-lea (1308-1355), în care găsim afirmaţia: „noi (doi) aparţinem aceleiaşi limbi slave, supuşi fiind ai aceluiaşi neam generos" (*ejusdem nobilis Slavici idiomatis participatis, ejusdem linguae sublimitas*)[3].

Activitatea monahilor mănăstirii pragheze nou înfiinţate a fost deosebit de rodnică, la ea participând un număr destul de ridicat de ucenici cehi, doritori să înveţe alfabetul glagolitic şi limba slavă veche. Cu utilizarea alfabetului croato-glagolitic, aici au fost redactate texte în limba cehă – în marea lor majoritate traduceri –, de exemplu câteva variante ale Bibliei, un martirologiu, scrierea intitulată *Komestor* – un fel de enciclopedie cosmologică ş.a.[4] Toate aceste texte conţin un număr de croatisme lexicale. În mănăstire, textul chirilic al evangheliarului donat de regele Carol a fost completat cu o parte redactată cu alfabet glagolitic. În anul 1451 evangheliarul a ajuns la Ţarigrad, de

[1] Cf. Bohuslav Havránek, *Vztahy kláštera Na Slovanech v jazyku a literatuře chorvátsko-hlaholské*, în „Z tradic slovanské kultury v Čechách. Sázava a Emauzy v dějinách české kultury", Praga, Ed. Universita Karlova, 1975, p.145; Josip Hamm, *Hrvatski glagoljaši u Pragu*, în „Zbornik za slavistiku", nr. 1, Novi Sad, 1970, p.85 şi urm.

[2] Havránek, *op.cit.*

[3] Cf. Slavomír Wollman, *Česká škola literární komparatistiky. Tradice, problémy, přínos*, în „Acta Universitatis Carolinae (Philologica, Monographia XCVIII)", Praga, 1987, p.21.

[4] Cf. Ludmila Pacnerová, *Česká hlaholská literatura v klášteře na Slovanech*, în „Z tradic slovanské kultury v Čechách. Sázava a Emauzy v dějinách české kultury", Praga, Ed. Universita Karlova, 1975, p.155 şi urm.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

unde a intrat în posesia cardinalului de Lorena, apoi în cea a arhivei catedralei franceze din Reims.

În perioada barocă, numele mănăstirii Na Slovanech a fost schimbat în Emauzy. În 1611, în timpul desfăşurării unei ample acţiuni spontane de distrugere a locaşelor de cult religios din Praga de către mulţimi înfuriate de cetăţeni, provocată de atitudinea bisericii romano-catolice faţă de urmaşul la tron al împăratului Rudolf al II-lea, bogata arhivă a instituţiei s-a risipit şi n-a mai putut fi recuperată.

Résumé

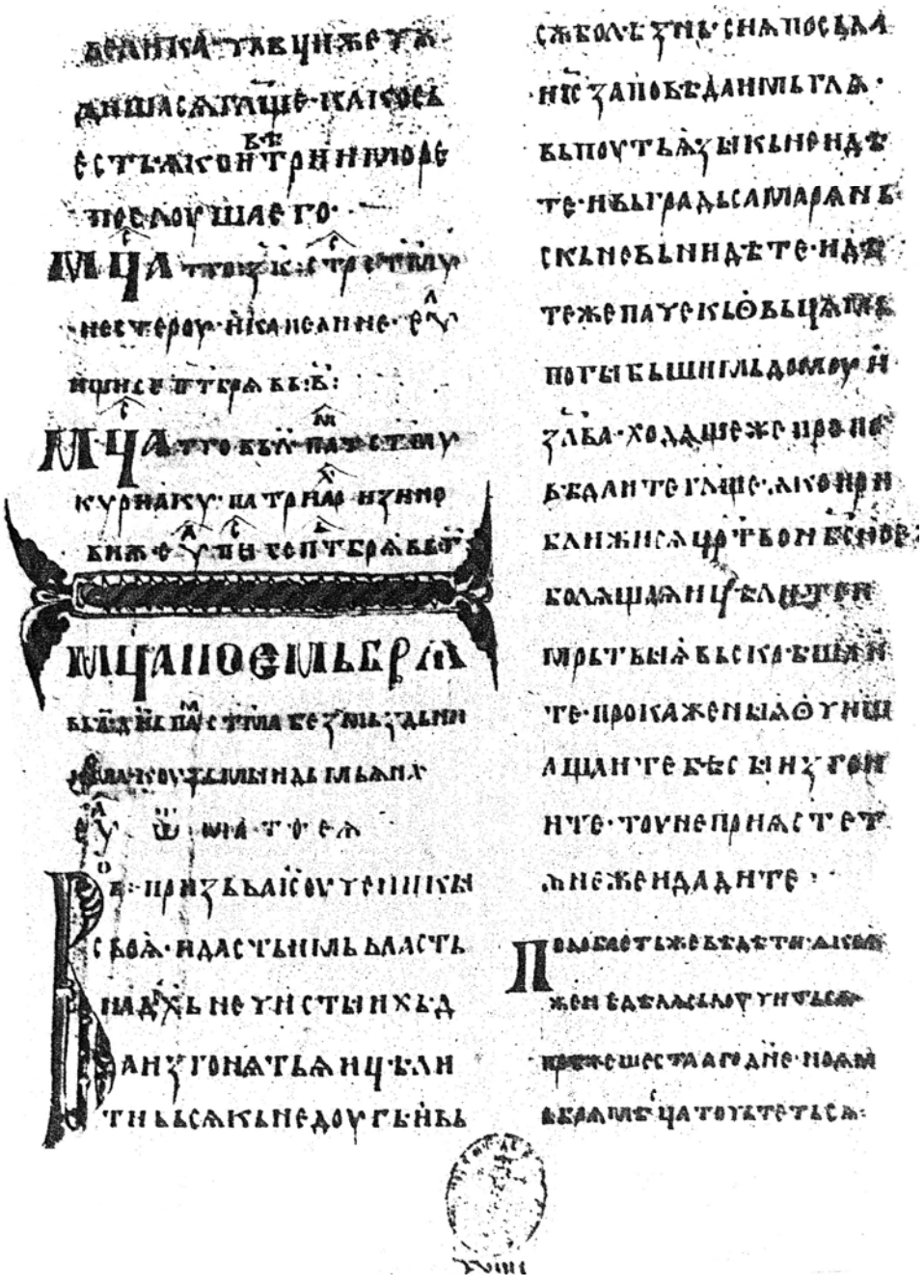
Dans cet article on met en évidence quelques moments importants de la continuité dans l'espace géographique et spirituel tchèque (bohème) de la tradition cyrillo-méthodienne dans la Principauté de Grande-Moravie, disparue de la scène d'histoire en 906. Un événement majeur a eu lieu vers l'année 879, quand à la cour morave de Svatopluk l'archevêque Méthode a officié le baptême de Bořivoj – le premier monarque mentionné dans l'histoire de la Principauté Tchèque. De retour au pays accompagné par un groupe de disciples de Méthode, Bořivoj a promu une politique de conversion au christianisme parmi ses sujets, a fait construire des églises, a organisé l'activité ecclésiastique d'après le modèle morave et a introduit dans l'église le vieux slave. Son œuvre a été continuée par ses successeurs, dont le plus marquant a été son petit-fils Václav, sanctifié peu après sa mort en martyre. Dans la première moitié du X-ème siècle sa figure a été éternisée dans une légende en vieux slave, dont le protographe glagolitique non-conservé, dû à un intellectuel anonyme, a circulé en Russie et en Croatie. Bien que l'utilisation du vieux slave fût sensiblement diminuée, le service divin dans cette langue continua à être pratiqué dans quelques centres isolés du pays. Un témoignage en ce sens constituent l'hymne religieux *Seigneur, aie pitié de nous*, datant de la fin du X-ème siècle et *Les feuilles glagolitiques de Prague* du XI-ème, marquées par les bohémismes qu'elles contiennent.

Une recrudescence de la culture vieux slave s'est produite en 1032, quand l'abbé tchèque Procope a fondé à Sázava un monastère, dont les moines copiaient des textes et officiaient la liturgie en vieux slave. En 1347, à l'ordre du roi des Pays Tchèques Charles IV a été fondé à Prague le monastère « Aux slaves » (plus tard redénommé Emaüs), où le roi a installé un nombre de moines croates qu'il a amenés de Dalmatie, qui ont conservé dans leurs textes l'alphabet glagolitiques.

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

Anexă

Fila 1 (chirilică) şi o filă din textul glagolitic al *Evangheliarului de la Reims*

BDD-A24262 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)

BDD-A24262 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:35:40 UTC)